

למאן דאמר מיתת שריפה חמורה מסקילה, איכא למיפרך שלוש פירוכות:

א. מזה ל"היא", — שכן אמה בשריפה, תאמר כ"הוא" — שאמו בסקילה. ואי אפשר ללמוד דבר קל מדבר חמור.

ב. ועוד יש לפרוך: היתכן שתהא אמו בסקילה, ואילו אם אמו תהיה בשריפה, החמורה מהסקילה?!

ג. ועוד, כיון שאומרים "דון מינה ומינה", הרי יש לנו ללמוד כך: מזה היא, לא חלקת בה בין אמה לאם לעונש, ובשתייהן יש חיוב שוה, בשריפה. אף הוא נמו, לא תחלוק בו בין אמו לאם אמו, ובשתייהן יהיה חיוב שוה, בסקילה.

ולמאן דאמר סקילה חמורה, ולפיו שתי הפירוכות הראשונות אינן קיימות, בכל זאת, האי קושיא, מכח הקושיה השלישית, לא נידונה, לא יתכן ללמוד אם אמו מאם אמה.

ואילו למאן דאמר דון מינה ואוקי באתרה, הרי בהכרח שיהיה הלימוד לאזהרה בלבד, כך:

דון מינה: מזה היא, אם אמה אסורה — אף הוא נמו, אם אמו אסורה,

ואוקי באתרה: התם, באם אמה, הוא דבשריפה. אבל הכא, באם אמו, בסקילה, כדאשכחן באמו [והיינו, "אוקי באתרה"].

ומסביר רבא שלפי הלימוד הזה יש לפרוך כך:

למאן דאמר שריפה חמורה מסקילה, איכא למיפרך שתי פירוכות:

הפירכא ראשונה היא על עצם הלימוד, ע-א אפילו על האזהרה:

מזה להיא, לשאר אשתו [אם אמו] שיש בה חומרה, שכן אמה בשרפה, ולכן דין הוא שיש להחמיר בה, ולאוסרה. תאמר בהוא, בשארו, שהקילה בו התורה, שאמו בסקילה! ולכן אי אפשר ללמוד שתהא אם אמו אסורה.

ועוד יש לנו לפרוך פירכא שניה: כיון שאוקי באתרה, הרי יש לנו לומר: הוא כהיא.

מזה היא — לא חלקתה בה בין בתה לאם אמה, וחייבת שריפה בשתייהן. אף הוא — לא תחלוק בו בין בתו שחיובה בשריפה, לאם אמו, ותחייב גם בה שריפה.

והרי דבר זה לא יתכן, כי אי אפשר לחייב על אם אמו שריפה בעוד שעל אמו חייב סקילה, שהרי שריפה חמורה מסקילה!

ולמאן דאמר סקילה חמורה משריפה, ולפיו לא קיימת הפירכא הראשונה, מזהאי קושיא השניה לא נידונה, אין אפשרות ללמוד אם אמו מאם אמה.

ועתה ממשיכה הגמרא לדון בעקבות דברי הברייתא, מדוע לא נאמר כשם שהשוינו את הזכרים כנקיבות, כך גם נשוה את "שאר" הנקבות ל"שאר הזכרים", ויהא שאר אשתו אסור עליו כשארן הוא:

אי מזה הוא, כלתו אסורה. אף היא, כלתה [אפילו אינה אשת בנו, אלא היא אשת בנה, הנקראת "אשת חורגו"], תהא אסורה.

אמר אביי: אמר קרא בכלה, "אשת בנך

מה הוא, לא חלקת בו בין אמו לבלתו, לחייב בשתייהן סקילה. אף היא — לא תחלוך בה בין אמה לבלתה. לא יתכן לחייב שריפה על אמה של אשתו, ועל כלתה סקילה.

ולמאן דאמר שרפה חמורה, שלפיו לא קיימת הפירכא הראשונה על עצם האיסור, מזהאי קושיא השניה לא נידונין אפילו לא לאוסרה. כי היות ואין אפשרות לדון מינה ומינה לחייבה סקילה, בטל מעתה כל הלימוד, ואי אפשר ללמוד אפילו לענין לאוסרה בלבד.

וממשיך רבא ומבאר:

ולמאן דאמר דון מינה ואוקי באתרה, הרי צריך להיות הלימוד כך:

דון מינה: מה הוא, כלתו אסורה — אף היא כלתה אסורה.

ואוקי באתרה: התם בכלתו, הוא דבסקילה. אבל הכא, בכלת אשתו, בשרפה, כדאשכחן באמה, דהיינו, אוקי באתרה, שיהא דין כלת אשתו כדין אמה של אשתו [בשריפה], כמו שדין כלתו היא כאמו [בסקילה].

ומעתה, למאן דאמר סקילה חמורה — איכא למיפרך שתי פירכות:

האחת, על עצם האיסור: מה להוא, ששאר חמור, שכך אמו בסקילה החמורה, תאמר בהיא — שאמה בשרפה הקלה.

ועוד, יש לפרוך על לימוד העונש, מצד "אוקי באתרה":

מנין לך לומר שמצד "אוקי באתרה" יש להשוות את מיתת כלת אשתו למיתת אם אשתו בדומה להשוואת דין כלתו לדין אמו.

היא". המילה "היא" באה למעט ולומר: רק משום אשת בנך אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום אשת בנה.

רבא אמר אין צורך במיעוט הכתוב, אלא בין למאן דאמר דון מינה ומינה, בין למאן דאמר דון מינה ואוקי באתרה — לא אתיא.

שהרי למאן דאמר דון מינה ומינה צריך להיות הלימוד כך:

דון מינה: מה הוא, כלתו אסורה — אף היא נמי, כלתה אסורה.

ומינה: מה הוא, כלתו בסקילה — אף היא נמי, כלתה בסקילה.

ומעתה, למאן דאמר סקילה חמורה — איכא למיפרך שתי פירכות:

האחת, על עצם הדין לאסור כלת אשתו:

מה להוא, ששאר חמור, שכך אמו בסקילה. תאמר בהיא, ששאר קל, שאמה בשרפה הקלה משריפה, ואין ללמוד לאסור את השאר הקל מהשאר החמור.

ועוד פירכא, על לימוד עונש הסקילה: וכי יתכן שתהא בתה בשרפה הקלה, ובלתה בסקילה החמורה!?

ודוחה הגמרא את הפירכא הזאת: הוא בעצמו יוכיח, דבתו, הקרובה לו יותר מכלתו, דינה בשרפה הקלה, ואילו כלתו, הרחוקה מבתו, חייבת בסקילה החמורה!

אלא, כך היא הפירכא השניה, שאינך יכול לדון מינה ומינה לגבי העונש, ולחייב סקילה על כלת אשתו, כי:

דינו בקל וחומר מהם, כי אין עונשים מן הדין.

ומתרצת הגמרא: לגבי הלימוד לבתו, אין זה לימוד של קל וחומר, אלא רק גלויי מילתא בעלמא הוא.

והיינו, כל מה שבת בנו או בת בתו אסורים, הוא מכח קרבת הבת, שהרי הן מתייחסות אל אבי אמן באמצעות אמן, שהיא הבת שלו, ולכן אין צורך בלימוד של קל וחומר לגבי הבת.

אבל אחותו מן האב ומן האם, היא אינה אסורה מכח הקירבה של אחות מן האב או אחות מן האם, אלא איסורה הוא איסור עצמי, מחמת היותה אחותו מן האב ומן האם, ואין איסור זה מפורש בתורה, ולכן אי אפשר לענוש בו מקל וחומר.

ואילו רבא אמר לתרץ: אמר לי רבי יצחק בר אבדימי: בתו מאנוסתו אתיא תחילה בגזירה שוה של "הנה — הנה", והיינו, לפי שנאמר בשאר "הנה" ונאמר גם בשאר אשתו "הנה", וכמו שבשאר אשתו, בתה היא כבת בתה, אף בשאר, בתו מאנוסתו היא כבת בתו, ומעתה נתרבתה בתו מאנוסתו לשריפה כבת בתו, כי אתיא בגזירה שוה של "זמה — זמה" לענוש שריפה.

תני אבהו דרבי אביי: לפי שלא למדנו לבתו מאנוסתו שחייבים עליה שריפה במפורש מן התורה, לכן הוצרך הכתוב לומר [ויקרא כא]

ומדוע לא נאמר להיפך, שמצד "אוקי באתרה" יש לחלק בין מיתת הכלה למיתת האם, ונאמר כך:

מה הוא, חלקת בו בין בתו, שחייב עליה שריפה, לבלתו, שחייב עליה סקילה.

אף היא, תחלוק בה בין בתה שחייב עליה שריפה, לבלתה שיהיו חייבים עליה סקילה חמורה ולא שריפה קלה.⁽¹⁰⁾

ולמאן דאמר נמי שריפה חמורה, שלפיו לא קיימת הפירכא הראשונה, מהאי קושיא השניה, לא נידונין.

וממשיכה הגמרא לדון: בתו מאנוסתו, מנין שחייב עליה עונש שריפה? לפי שהפסוק באנוסה מדבר רק על בת בנו ועל בת בתו, ולא על בתו עצמה.

ומבארת הגמרא: האמר, הרי אמר אביי: קל וחומר, על בת בתו ענוש, על בתו לא כל שכן?⁽¹¹⁾

ותמהה הגמרא: וכי עונשין מן הדין?

והרי כלל הוא בידינו שאין עונשים מן הדין, דהיינו, מלימוד של קל וחומר. וכמו שמצינו לגבי אחותו, שאסרה התורה והענישה במפורש אחיו מן האב ולא מן האם, ואסרה במפורש אחיו מן האם ולא מן האב, אך לא אסרה ולא הענישה במפורש אחיו שהוא אח בין מהאב ובין מהאם, ואי אפשר ללמוד את

דידה מיניה וביה.

11. גם אביי סובר את הלימוד מגזירה שוה, אך כאן אין הוא צריך לו. תוס'

10. הרש"ש הגיה את דברי רש"י, וגרס בו כך: מאי חזית דכי אוקמת ליה באתרה למילף שאר דידיה מיניה וביה שריפה כאמה דומיא דידיה דכלתו כאמו? אוקמה באתרה הכי, ולמוד שאר

"ובת איש כהן", ולא היה יכול לומר "בת כהן" בלבד.

אשה פנוייה שאינה קרובה שלו, נעמידנו, ונפטרנו!?

והיינו, שכונת הכתוב בהוסיפו את המילה "איש", היא ללמד, שאם בת איש מאנוסתו [והיינו בת איש שאינה בת אשתו] מזנה עם אביה, דינה בשריפה.

אלא, בהכרח, אי אפשר לומר שהבועל את בתו חלוק דינו מדין בתו כמו שהבועל בת כהן נשואה חלוק דין הבועל מדין בת כהן.

וממשיכה ודנה הגמרא, אחר ששמענו עונש לבתו מאנוסתו, עדיין יש ללמוד: **אזהרה לבתו מאנוסתו, מניין?**

ותמהה הגמרא, אם כן, נאמר: **אי מה בת כהן נשואה המזנה עם אדם אחר, רק היא בשרפה ואין בועלה בשרפה, אף בתו מאנוסתו, המזנה עם אביה, רק היא בשרפה, ואין בועלה [אביה] בשרפה?**

בשלמא לאביי הלומד את דינה בקל וחומר, ורבא הלומד בגזירה שוה, אם כן, מחיבא דנפקא להו עונש, מחתם נפקא להו גם אזהרה.

אמר אביי: **אמר קרא [שם] "את אביה היא מחללת" — מי שמחללת את אביה, דינה בשריפה, ואין בועלה בשריפה, יצתה זו, בתו, המזנה עם אביה, שאביה מחללה.**

אלא לדתני אבוה דרבי אבין, הלומד את העונש מהפסוק בבת כהן, מאי, מנין לו אזהרה לבתו מאנוסתו!?

רבא אמר לתרץ, משום כך לא יתכן לומר שאב הבא על בתו רק היא תשרף ולא אביה:

אמר רבי אילעא: אמר קרא [ויקרא יט] "אל תחלל את בתך להזנותה". שמשמעותו: אל תחלל את בתך לזנות עמה בעצמך.

כי בשלמא התם, לגבי בת כהן נשואה [או ארוסה] המזנה עם אדם אחר, הרי אפיקתיה, הוציא הכתוב את דינו של הבועל מדינא דבת כהן, שאינו בשריפה כמותה, ואוקמיה אדינא, והעמידו על דינו של הבועל אשה נשואה דבת ישראל, שהוא בחנק, שהרי הבועל בת כהן נשואה, גם הוא בועל אשה נשואה.

מתקיף לה רבי יעקב אחוה דרב אחא בר יעקב: וכי האי קרא של "אל תחלל את בתך להזנותה", להכי הוא דאתא?

והרי האי קרא מיבעי ליה לכדתניא: **"אל תחלל את בתך להזנותה". יכול בכהן המשיא את בתו ללוי וישראל הכתוב מדבר? והיינו, שמחללה מאכילת תרומה כל זמן שהיא תחתיו. תלמוד לומר "להזנותה" — בחילול שבזנות הכתוב מדבר, והיינו, במוסר את בתו לבעילת זנות שלא לשם אישות.**

אבל **הכא, לגבי אב שזינה עם בתו, שייסוד העונש הוא משום קורבה, הרי אם נוציא את האב מכלל עונש השריפה של הבת, ולא נענישנו משום קורבה כמו שמענישים את הבת, אדינא דמאן מוקמת ליה? כמו איזה דין של בועל אחר נעמידנו, האם אדינא דפנוייה מוקמת ליה? האם כדין הבועל**

ומתרצת הגמרא: אם כן לימא קרא "אל

ואמר רב כהנא משום רבי עקיבא: הוי זחיר מן היועצך לפי דרכו, שבעצתו לך הוא מתכוין להנאתו.

אמר רב יהודה אמר רב: המשיא את בתו לזקן, והמשיא אשה לבנו קטן, והמחזיר אבידה לנכרי — עליו הכתוב אומר [דברים כט] "למען ספות הרוה את הצמאה, לא יאבה ה' סלה לו".

המילה "ספות" משמעותה חיבור, והכתוב מדבר על חיבור שבע בדבר עם צמא לדבר, כמו זקן השבע מתשמיש וצעירה הצמאה לו, וכמו המחבר אשה גדולה הצמאה לתשמיש, עם קטן, שאינו ראוי לתשמיש, והרי הוא כאילו שבע הימנו.

וכן המחזיר אבידה לנכרי, על אף שאין מצוה להשיב לו אבידתו, הרי בכך שהוא מחבר ומשוה נכרי עם ישראל, הוא מראה שאין מצות השבת אבידה חשובה לו מפני מצות בוראו, אלא שעושה אותה לפי הבנתו.

ולפי זה, יש לבאר ש"הרווה", אלו עובדי כוכבים, המרגישים עצמם כשבעים ואינם צמאים ליוצרם, ואילו ה"צמאה" היא כנסת ישראל, הצמאה ותאיבה ליראת יוצרה, ולקיים מצותיו.⁽¹³⁾

מיתבי לרב יהודה אמר רב, האומר שאין זה ראוי להשיא אשה לבנו קטן, מברייתא: דתניא, האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו, שמביא לה תכשיטים נאים, והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה,

תחל, מאי "אל תחלל"? — שמע מינה תרתי. שהמילה "תחלל" משמעותה היא שני חילולים.

ודנה הגמרא: ואביי ורבא, האי "אל תחלל את בתך להזנותה", מאי עבדי ליה?

אמר רבי מני: זה המשיא את בתו לזקן, שאינו רצוי לה, והוא גורם שתזנה תחתיו.

כדתניא: "אל תחלל את בתך להזנותה" —

רבי אליעזר אומר: זה המשיא את בתו לזקן.

רבי עקיבא אומר: זה המשהא בתו בוגרת, ולכן היא מזנה, מחמת שאין לה בעל.

אמר רב כהנא משום רבי עקיבא: אין לך עני בישראל [וכפי שיבואר לקמן], אלא "רשע ערום", והמשהא בתו בוגרת. —

ותמהה הגמרא: אטו, וכי המשהא בתו בוגרת, לאו "רשע ערום" הוא? והרי גם הוא נוהג בערמה את רשעותו, שאינו משיאה לאיש, וגורם להזנותה, לפי שהוא רוצה שהיא תעשה לו מלאכה ותשרתנו, ולא יצטרך לקנות לו שפחה.

עו-ב אמר אביי: אכן, הכי קאמר רב כהנא משום רבי עקיבא: איזהו עני רשע ערום?⁽¹²⁾ — זה המשהא בתו בוגרת. והיינו, שמחמת עניותו הוא מרשיע ואינו משיא את בתו.

ומביאה עתה הגמרא אימרה נוספת שאמר רב כהנא משום רבי עקיבא:

13. לשון רש"י.

12. יש הרבה רשעים ערומים, אלא עני שהוא רשע ערום אין אלא זה בלבד. תוס'